

АРХИТЕКТУРА ИМАГИНАРНОГ ПРЕДЕЛА¹

ARCHITECTURE OF IMAGINARY LANDSCAPE

Апстракт

Под претпоставком да нема архитектонске естетике изван архитектуре, може се такође рећи да је троугао архитектура – архитектонски облици – архитекти само почетак стварања читаве структуре односа занимљивих за теорију пројектовања. Архитектура се у овој структури јавља као систем општих вредности, облик има улогу јединичне вредности – објекат анализе у трагању за конкретном архитектуром, а архитекти судео процеса неопходних трансформација вредности на путу једне архитектонске идеје од мисаоног до физичког облика.

Кључне речи: архитектура предела, тема, апстракција, трансформација.

Abstract

Assuming there is no architectural aesthetics beyond architecture, one could also claim that the triangle architecture - architectural form - architects is only the cornerstone of the whole structure consisting of relations of interest for architectural design theory. In this structure, architecture appears as a system of universal value, the shape presents a singular value – the object of analysis in search for particular architecture, while architects are a part of the process of necessary value transformations. All happens on the way of an architectural idea, from its imaginative form to physical shape.

Key words: landscape architecture, theme, abstraction, transformation.

За Венецију се не може рећи да личи на неки други град, иако постоје делови неких других градова који личе на Венецију. Мало је градова који су толико јединствени по свом појавном облику, да су уједно и симбол форме којом се приказују, а да се притом не може са сигурношћу тврдити шта је то што се види, односно о каквом архитектонском феномену је реч.

Форма 1

Историја Венеције се такође не може поредити са историјом било ког другог града. Загонетка о њеном настајању на месту где је за градове готово немогуће да настану, као да прати архитектонску историју урбане структуре која лако прераста у форму своје околине, постајући на тај начин пејзаж из маште, остварење сна или фантастични феномен неразумљивих карактеристика. У њему је остварено прожимање природне и створене структуре при чему је природним чини море и небо, а створеним светлост и сенка. Непостојање јасне границе између изграђеног и оног што схватамо као његово непосредно окружење Венецију чини непрегледном и бескрајном, посебно имајући у виду историју односа култура живота на Медитерану која се на овом месту овековечује у форми архитектуре не само стилске помешаности.

За феноменолошку анализу овог града у предговору роману *Друга Венеција* Предрага Матвејевића (Матвејевић 2006) предлаже се метод „пажљиве менталне археологије“ који тек у најдиректнијем искуству нуди „понира-

* мр Владимир Миленковић
Универзитет у Београду – Архитектонски факултет
Булевар краља Александра 73/II, 11 000 Београд
тел: 011 32 25 254, факс: 011 33 70 193
е-маил: link@arh.bg.ac.yu

¹ У овом раду изложен је део резултата истраживања на пројекту «Истраживачко-едукативни процес и методологија истраживања трансформације града у контексту транзиције и у процесима глобализације и европских интеграција: урбани портрет Београда» (НИП 164003Д), који у периоду 2008-2010. године финансира Министарство за науку и технолошки развој Републике Србије.

ње и откривање фрагмената“ затрпаних под „наслагама различитих виђења“. Град се нуди непрегледним мноштвом у оквиру јединствене форме, а то захтева професионални напор, уколико се тежи разумевању општег контекста рада.

Форма 2

Текст под називом *Једна приватна географија* који је за овогодишње Бијенале архитектуре приредила архитекта Љиљана Благојевић (Wohnlich 2008) илуструје непосредни архитектонски однос са предметом посматрања. Дати су детаљни, а једноставни описи простора, намештаја и живота у којима научник, грађевински инжењер и физичар Милутин Миланковић износи свој лични однос према стварима које граде његов дом. Иако са циљем да се објекат посматрања доживљајем *приватизује* како би добио додатну архитектонску вредност, у крајњем исходу он се односи управо на оне који нису део тог искуства. На један посредан начин, овај метод има за циљ да се *личном* омогући прихватљива професионална убедљивост. Није реч о архитектонским истинама, већ о *истинитом*.

Венецијански Ђардини (Giardini) са ретким и егзотичним дрвећем налазе се у делу града Кастело (Castello), а у просторном смислу повезују историјско језгро са полуострвом Санта Елена (Santa Elena). Павиљон под именом *Jugoslavia* део је структуре која ограђује овај највећи венецијански парк. Његова позиција је, у односу на изложбени концепт националних селекција које поседују павиљоне у Ђардинима, у извесној мери издвојена и ободна. Улаз у Павиљон је репрезентативан, а сам изложбени простор димензија 8м x 26м x 5м, катедралног карактера, поседује лантерну 20м x 4.5м. У Павиљону се бијенално смењују изложбеликовних уметности и архитектуре. La Biennale di Venezia је институција која смотрама обједињује делатности у области ликовне уметности, архитектуре, музике, позоришта и филма.

Тема 1

Out There: Architecture Beyond Building, Арона Бецког (Jodidio 2008) је „архитектура која није зграда, која нема функцију, која не траје“ и која „можда постоји само у овим речима“.

Тема 2

У односу на овако дефинисано опште тематско окружење овогодишњег Бијенала, а директно у функцији тематске поставке *српског* пројекта *wohnlich*, можемо у тексту *Оперативна транспарентност* (wohnlich 2008) архитектке Татјане Стратимировић препознати „унутрашње елементе“ који дефинишу концепт. За потребе поменутог пројекта *концепт* је схваћен, пре свега, као „метод рада, средство, или процедура“ са циљем да се избегне употреба иначе неминовних архитектонских формалних елемената, а зарад сагледавања „унутрашње структуре целине“.

Програмске карактеристике овог пројекта дефинисане су пресеком кроз неколико равни. Свака раван поседује своје

тематско упориште које се унутрашњом трансформацијом уграђује у *чисто* архитектонско поље *ослобођено* хијерархије целине и њених чврстих граница. Резултат овакве методолошке поставке је *формални потенцијал* сваке усвојене равни да суперпонирањем учествује у грађењу структуре вишег реда архитектонске комплексности, а да притом не изгуби аутентичне тематске карактеристике.

Апстракција

За теорију архитектуре пројектовање је преиспитивање могућег са циљем да се могуће и појави у облику који би у моменту настајања одражавао свој будући живот. Оно што за Бернара Чумија (Tschumi 1998), по овом питању представља дилему јесте производ сумње да је материјализација архитектуре неопходно материјална. Може изгледати чудно, али то и није далеко (сем временски... мада и то) од Фосијоновог става да облици, иако лебде у апстракној зони, изнад човека, изражавају покрете духа одговарајући одређеном смислу. Анри Фосијон (Фосијон 1964), сходно „свом“ времену, у којем је данас важна идеја о свеопштој дематеријализацији задовољавајућа решења препознавала у постизању модернистичке лакоће, обликом сматра коначан предлог, односно, обликовани садржај. И није необично што се не појављују питања која нам „ново“ време нуди за размишљање.

Данас у сајбер култури, неупоредиво лакше него некада, могуће је изједначити реално са виртуелним и илузорним. На линији тога облик у сваком тренутку престаје да бива само оно што је био до тада, а наш је проблем да прихватимо, или не, да је још увек у питању, једноставно, његов живот. (*wohlich* 2008)

Трансформација

Реч је о поступку у којем је настајање архитектонске форме само замрзнати моменат процеса, истовремено један од могућих али и једино могућ. Оваквом одлуком се отвара могућност за успостављање релативне вредности саме форме у односу на програм из којег је структурално развијена, али се истовремено не негира њено место у структури пројекта као целине. Напротив, тиме што је ослобођена додатних тумачења она као аутентична просторна вредност постоји без претензија већих од ликовне представе сопственог садржаја.

Подна инсталација пројекта *wohlich* настаје као фрагмент координатног система - део безграничног поља у којем се архитектонски свет огледа и као већ остварена архитектонска форма и као потенцијал за њено увек ново настајање. Архитектура предела је тиме преведена у ликовни концепт суштински амбивалентан у мери у којој техника реализације то дозвољава, а са циљем да се успостави релација аналогна истовременој манифестацији „изобиља“ и „аскетизма“ у сферама „емоционалног доживљаја“ и „рафинираног рационализма“ како то архитекта Драгана Васиљевић Томић у тексту *Култура боје у граду* формулише за потребе објашњења настајања појаве и њених граница. (*wohlich* 2008)

Задата удобност имагинарног предела огледа се пре свега у његовом потенцијалу да уз минимални интелектуални и физички напор обрише границе форме према свом непосредном окружењу и, ако је то *неком* потребно, нестане.

Сл. 1
фото Миросавић Поповић

Литература:

- Baudrillard J., Nouvel J. (2002), *The singular object of architecture*, Mineapolis-London, University of Minnesota Press;
- Ibelings H. (1998), *Architecture in the Age of Globalization*, Rotterdam, NAI Publishers;
- Jodidio P. ed. (2008), *Out There: Architecture Beyond Building, Volume 1*, Venice, Marsilio;
- Матвејевић П. (2007), *Друга Венеција*, Београд, HESPERIAedu;
- Миленковић В. (2004), *Архитектонска форма и мулти-функција*, Београд, Задужбина Андрејевић;
- Стратимировић Т. ур. (2008), *Wohnlich, 11. међународна изложба архитектуре*, Београд, Министарство културе Републике Србије;
- Tschumi B. (1998), *Architecture and Disjunction*, Massachusetts USA, The MIT Press;
- Фосијон А. (1964), *Живот облика*, Београд, Култура;
- www.ultrafragola.com